

EXULANT

Úvodem

drubého věstníku v roce 1999 (celkově již osmého) Vám, vážení přátelé, bratři a sestry, přinášíme aktuální zamýšlení našeho milého bratra **Viléma Jirmana ze Tří Seker** (původem však z nyní polského Husince u Střelína). Zamýšlení se týká našeho letošního hlavního tématu (exil a návrat z Pruského Slezska) a je nazváno podle verše z knihy Přísloví 22:28 "Nepřeháňej dávné mezníky, které zasadili tvoji otcové".

Letos 8.6.1999 je tomu již 250 let, co kazatel Václav Blanický v roce 1749 na Starém Městě, ve Střelíně, měl prvé české bohoslužby pro naše předky. Kosel byl velký dar Pruského krále Friedricha tům, kteří pro svoji víru utíkali ze své české vlasti do ciziny, aby tam mohli svoji víru v živého Boha svobodně žít a vyznávat. Z bývalého domova, ze severovýchodních Čech, odešli raději do nejisté budoucnosti, neboť nechtěli ty mezníky víry, které měli od svých otců, překročit. Pro ně byly ony mezníky - hranice: Králická Bible, bratrské písně a bohoslužby bez lidských přidávku. Po útěku z mnoha míst v Čechách se od února 1742 v Münsterbergu (Polské Ziebice) začaly shromažďovat další a další rodiny. Musejí si dávat velký pozor, aby si zachovali to, co ve staré české vlasti si tak věrně při

svých tajných shromážděních drželi. Docházelo totiž k velikým třenicím mezi německou Lutheřskou církví a přicházejícími lidmi z Čech. 19.7.1744 přišel mezi české emigranty kazatel Václav Blanický, který pomáhal pak získat a budovat v roce 1749, asi 15 km jižně od Münsterburgu, novou českou osadu Husinec u Střelína. Odešlo tam 124 rodin na počátku a začli budovat své nové domky ze dřeva a kamennů. Postupně přicházely další rodiny, až již nebylo místo a podatiilo se přikoupit další místo do města Střelína, kde v roce 1764 vznikly Dolní, Prostřední a Horní Poděbrady. Nebylo to nic lehkého, ale zůstali věrni Bohu a nikdy ty mezníky po otcích nechtěli posunout jítan.

Další a další tajní bratři přicházeli a tak v roce 1800 bylo od města Střelína přikoupeno další místo, kde vznikla obec Penssch, dnešní Pecz, pak vznikla Kolonie, dnešní Dubníky, další se stěhovali i do Střelína do Töppendorfu, dnešní Kurtopatnik a jiných míst. Vznikaly i další obce a části obcí v Pruském Slezsku. Saken-Lubin, Velký a Malý Tábor, Friedrichs-grätz, Fridrichy (Bedřichův) Hradec za dnešní Opoli (Oppeln), dále pak i v Polsku Zelov a jiné (viz knížku br. faráře Měcana, který v r.1924 navštívil Pruské Slezsko, "Ve vyhnanství" a práce sestry Dr. Edity Štěrňkové "Z novuze o spasení" a "Země otců"). Bůh dal té věrné Husinecké církvi až do roku 1943 sedm věrných

kazatelů, kteří přes různé těžkosti a tlaky poněmčení všeho, kázali v české řeči, zpívalo se z českých kancionálů a čelto z Bible Králické. Pamatují se, že v neděli odpoledne po naší besídce dětí, přicházeli ti naši starší lidé, aby měli tam na "Kopci" své české shromáždění. Když jsem nastoupil 1.4.1935 do Husinecké školy, neuměl jsem německy, my doma a u přibuzných a přátel mluvili jenom česky.

Přes všechnu dřinu na chudých polích a u tkalcovských stávů doma, kde celé rodiny i děti tvrdě pracovaly pro svou obživu, neztroskotala jejich víra a důvěra v Boží pomoc a vedení. Velice k tomu také pomohla česká píseň z českých kancionálů a čelba a potěšení z Bible králické. Aby zůstali věrni mladí lidé tomu, co viděli u svých otců, hledali si za své manželky nebo manžele vždy někoho, kdo byl stejné víry. V prvé církevní matrice, která je vedena od 1.1.1750 do roku 1800, je uvedeno 572 svateb a právě tam je uvedeno kolem 100 míst, odkud se z Čech nebo z jiných míst ve Slezsku sešli mladí lidé, aby si založili své rodiny. Proto byla i vzájemná sounáležitost a pomoc mezi našimi předky roztroušenými ve Slezsku a později i v Polsku tak velká. Když v roce 1894 a pak o 10 let později 1904 v Bedřichovém Hradci vyhořelo mnoho domů českých osídlenců, byla v Husinecké církvi vyhlášena sbírka věcí i peněz. Farář Chlumský ji vyhlásil a na listině dárců je uvedeno 487 jmen Husinecké církve.

Naši otcové měli velice těžké začátky i život. V rodinách bylo mnoho dětí, mnohé zemřely na různé nemoci. Dle matiky od 1.1.1751 do 31.8.1794 zemřelo 725 dětí do 10 let věku. Jedna rodina Jirmanova, Jirman Matěj byl přichozím z Čech v Husinci, tomu od 21.12.1772 do 7.1.1773 zemřela manželka a tři děti. Ano, naši otcové, naši předci, měli velice těžký život, ale

zůstali věrni ve víře a v očekávání na nebeského Otce. Jisť věděli a vyznávali i to, co již král David ve své modlitbě řekl nebeskému Otci: "My jsme před tebou jen hosté a přichozí jako všichni naši otcové" (1.Par.29.15).

Nepřeháňejme ani my mezníky, které zasadili naši otcové, učme se od nich jejich věrnosti a trpělivosti v našich církvích, sborech a rodinách.

Další úvodní poznámky

Podle našeho slibu posíláme tento věstník začátkem prázdnin. Je převážně věnován našemu hlavnímu letošnímu tématu, tj. exilu a návratu z oblasti Pruského Slezska. To se týká úvodníku, zprávy o zájezdu do Polska a příspěvků o Husinci a Velkém Táboře. Děkujeme autorům za oclotu, se kterou své příspěvky zpracovali. Chéli jsme ještě zařadit krátkou informaci o sboru ve Stroužném, tu však až příště.

Letošního tématu se rovněž týká program připravované konference v Chebu ve dnech 11. a 12. září, na kterou jste všichni srdečně zváni. Její program i program letošní valné hromady jsou uvedeny ve střední části věstníku. Zde je rovněž představena nová kniha Dr. Edity Štěrňkové Běh života českých emigrantů v Berlíně v 18. století, jejíž vydání připravujeme.

Těm z Vás, kterým spolu s věstníkem posíláme objednané materiály nebo odpovídáme na dopisy, se omlouváme za možné zpoždění, které takto vzniká.

Společně jsme navštívili řadu exulantských míst na území bývalého Pruského Slezska.

Dlouho dopředu připravovaného zájezdu do několika exulantských míst v bývalém Pruském Slezsku, který sdružení Exulant pořádalo od 11. do 13. června 99, se nakonec zúčastnilo jen 31

zajímců. Byli převážně ze západních Čech. Původně jsme sice předpokládali, že budeme více "sbrat" účastníky ze středních a severovýchodních Čech a že "naši Západočechi" vypraví samostatný autobus, ale nakonec bylo vše poněkud jinak. Vyjeli jsme proto až z Mariánských Lázní (zde nám velmi pomohl s organizací br. Werner Kabátník) a jeli jsme přes Cernošín, Pízeň, Prahu a Jaroměř, kde postupně přistupovali další účastníci. V pátek večer jsme přijeli do Hronova, kde jsme po individuální večerní prohlídce města přenocovali v místním Domově mládeže. S ubytováním nám velmi ochotně pomohl hronovský br. farář Michal Kitta (Michal dohn), který nám také nanaloval pláně cesty do Stroužného (Pstrážna), kam jsme se v sobotu po snídani vydali.

Od rána spíše lito než přišlo, ale přes nepřízeň počasí nás ve Stroužném čekalo přátelské a milé přijetí od místního br. faráře Michala Jablonského (Michal horní). Ten nás velmi zajímavě seznámil s historií evangelického kostelka a sboru a také s historickými problémy i perspektivami vzjemného soužití tří různých národů v této oblasti - českého, polského a německého.

Poté jsme se vydali na dlouhou cestu přes Vroclav až do Sycova, kde se k nám připojili br. farář M. Jelinek s rodinou a několik dalších přátel ze Zelova. Po krátké prohlídce luterského kostela jsme zamířili do Velkého Tábora a Cermína, tedy do míst, odkud přímo některé účastníci zájezdu pocházeli. S historií Táborská a okolí nás velmi zasvěceně seznámil br. Rudolf Moses z Tachova. Čím jsme byli blíže, tím v nás narůstalo větší očekávání. Ve Velkém Tábore jsme zastavili před bývalým českým evangelickým kostelem, který dnes užívají katolíci. Po přestávce určené na prohlídku Tábora, (zejména "domorodci" se přímo rozprchl), jsme se shromáždili v kostele a stručně se

seznámili s jeho historií i současností. Cestou na tábořský hřbitov jsme prošli Malým Táborem a zastavili v Cermíně, kde jsme krátkě navštívili i bývalou českou baptistickou modlitebnu (také z ní je nyní katolická kaple) a místní hřbitov. Oba hřbitovy (černínský i tábořský) se už nepoužívají a jsou hodně zarostlé.

Pak jsme se vrátili zpět do Sycova, kde Jelinekovi s přáteli přesešli do auta a my jsme je autobusem nás doprovázeli do Lubina (Sacken). Krátce jsme se zde zastavili v evangelickém luterském kostele, abychom od místního bratra faráře vyslechli stručnou historii českého osídlení a prohlédli si kroniku se jmény prvních čtyřiceti českých přistěhovalců z r. 1777. Bylo nádherné vidět a slyšet jména našich otců. Kolem deváté večer jsme prošli Střelnem a ubytovali se na internátu zemědělské školy v nedalekém Ludowe Polski.

V neděli nás čekal pořádně nabílý program. Za dopoledne jsme prošli Husinec a všechny "roje" Poděbrady i Kuropaník. V Husinci jsme zazpívali před modlitebnou na "Kopci" píseň O ujmi ruku moji a vydali se na projíždku vesnicemi. Se životem našich otců nás velmi poutavě obeznámil místní rodák br. Konrád Knorek, účastník našeho zájezdu ze Tří Seker. Ještě jsme si prohlédli náš hřbitov ve Střelně, také se už nepoužívá, a pak jsme po krátké prohlídce Střelna už s napětím očekávali slavnostní bohoslužbu k 250. výročí našeho kostela. Ty se mohly uskutečnit až odpoledne, protože kostel je nyní v užívání katolíky a dopoledne byl obsazen. Přijelo i několik aut z Hronova, Varšavy i jiných míst a také mikrobus ze Zelova. Přítomní byli i manželé Šteříkovi (s Editinou maminkou ses. Blažková) z Německa. Kázáním nám posloužil br. farář M. Jablonský, se čtením a krátkými výklady nebo pozdravy se připojili br. farář M.

Jelinek ze Zelova, br. biskup Z. Tranda z Varšavy, farář CCE M. Kitta z Hronova, J. Strádal z Tisu a M. Hejl z Kostelce nad Orlicí, místní katolický farář J. Tympalský a někteří zahraniční hosté. Všichni evangeličtí faráři se podíleli na vysluhování Večeře Páně.

My jsme přispěli do programu bohoslužeb písní V tvé síle Pane Bože můj a pozdravem, který přednesl předseda Exulantu K. Matějka. V rámci ps-zdravu jsme předali zástupcům zelovského sboru výřešek sbírky organizované sdružením Exulant na opravu hlavního lustru v zelovském kostele (50 tis. Kč).

Po bohoslužbách už jsme museli ke smutku většímu účastníkům odjíždět, protože nás čekala dlouhá cesta zpátky. I ta však proběhla v pořádku a tak nám zůstaly velice pěkné vzpomínky. Ty se jistě týkají i krátkých zřízení se společnou písní a modlitbou na jednotlivých místech, kde naši předkové ve věrnosti poznane pravdě a svobodě víry žili. Na všech místech jsme byli dobře přijati, to platí i o původně evangelických a českých, nyní katolických a polských kostelích. Stavebně sice svůj původ rozhodně nezapřou, bez katolické péče by však na svých místech již asi nestály.

Jan Matějka, vedoucí zájezdu

Vzpomínky na život v exulantstských obcích u Střelna v rocích 1945-1950 (Konrád Knorek z Tří Seker)

Mé zprávě bych chtěl předeslat, že už od té doby uplynulo 50 let a moje vzpomínky už nemají být přesné, někdo to vidí jinak a na něco jsem zapomněl.

Když na podzim 1945 odjelo transportem mnoho našich rodin do Čech, zůstalo kolem nás veliké prázdno. Na Cikaberku zůstali mimo nás jen Kilián, Gröger, Marylda Mojžíšová, Langer a Wingralové "Holky". Ale

přece těch, co čekali na druhý transport, bylo v Husinci, Poděbradech a okolí ještě dost. A také brzy od podzimu 45. roku probíhalo osídlení obcí polskými obyvateli. Do každého domku nebo hospodářství přišla polská rodina, nebo samotný mladý muž ve vojenské uniformě. Byli rozdílné povahy, s některými se vycházelo dobře s jinými někdy ne. Všechno je moje říkání, ale nám nechali co bylo třeba k životu a také nás nechali pracovat. Náš pán nám někdy vyčítal, že málo pracujeme proto, že to není naše. V kostele pokračovaly dál bohoslužby, v německém jazyce, jinak bylo shromáždování zakázáno. Někteří bratři a sestry se scházeli v domech ke slovu a modlitbám. Jednoho večera byli přepadeni polskou milicí, muži zahnaní do Střelna (Střelna) k výslechu, zda nekonají něco protisátátního, byli napomenuti a propuštěni. Mládeži byla zakázána sportovní činnost. Jednou k nám přivedla milice dva z našich mladých. Byli obviněni, že hrají kopanou a měli prozradit, kdo ještě. Mysleli si, že my kluci též. Tenkrát se nás náš Polák zastal a řekl, že ne. Při brnění v kamenolomné si nás jednou vyvolal jeden pán, zapsal si naše jména a odešel. Když jsme to říkali tátovi, zlobil se, že provokuje. Nic z toho ale nebylo.

V roce 1946, už to přesně neví, byli vystěhováni lidé, co se nahlásili do Čech a do Německa. S nimi také farář Krause. Knihovna na faře byla zabalená do beden a ty rozděleny mezi starší šponi za účelem, aby byla vzata do Čech. Jednou v zimě jsme naše bedny otevřeli, něco přečetli a jiné vyřadili. Fara byla obsazena Polákem a už nám nikdy nebyla věcena. Pro bratry starší bylo samozřejmě, že se bohoslužby budou konat dále. Byli dva, kteří pro tuto službu přicházeli v úvalu, bratr Vitvar Heinrich a Knorek V. z Cikaberku. Trochu mezi sebou soupeřili, Vitvar byl výmluvnější, vyhral to.

Myslím, že jsme nebyli jedinou nedělí bez bohoslužeb. Zprvu se konaly dál po německu. Později bylo třeba přejít na český jazyk. Zdálo se, že Knorkovi vyslyla naděje, ale Vítvar to nevdal.

K dalšímu transportu do Cech už nedošlo. V roce 1947 nebo 48 jsme byli uznáni jako česká národnostní menšina v Polsku a připojeni ke svazku Cechů a Slováků. Slovenská skupina byla někde v Tatárách v Zakopaném. Tu začalo jiné období. Polští občané museli vyklídit české nemovitosti. Dělal to neradi a dlouho se to protahovalo. Měli také vrátit inventář, co si privlastnili, ale sami nic neměli. Byl ustanoven "Vybor". Otec byl v takové sociální komisi. V obcích bylo dost samostatných komisí, starších nebo s dětmi. Obracely se na něj, když jim bylo krivděno. Pamatuji případ u Flegern (Macháček). Žena byla sama s děckem, Polák řekl, že je to Němka, na to táta: ten hoch má českého táta a my se staráme o to, aby ti lidé měli co jíst. Maryša Mojžíšová měla také potíže. U bratra Tichého v Horních Poděbradech byla nalezena zbraň, kterou mu Polák podstrčil. Byla z toho nepřijemná tahanice, nepěkné věci, v některých případech se šlo až k soudu. Z modlitebny na kopci se udělal kulturní dům. Válku přečkala. Byla opravena, vyměněná okna, už ne segmentová s obloukem, ale rovná. Mládež se tam scházela k všelijakým kroužkům. Já chodil na sportovní. Skákali jsme přes stoly, hráli vybijenou nebo kopanou. Byli také kroužek zpěvu a tance. Na rok 1948 nebo už dřív, se připravila škola v Poděbradech pro vyučování. Byla opravena, mužský, zedníci udělali fasádu. Byla to polská škola, učilo se tam též česky. Ředitel Polák, český učitel přišel z Cech, nejdřív jeden, potom druhý. Na podzim jsme tam chodili jako mládež na kurs češtiny. Bylo to pěkné, ještě dnes na to vzpomínám, dost jsme se toho naučili,

by, chy, ky, ry a podobně, ale přesto ještě píší, jak to říkal br. K. Matějka v televizi, když je tam dost místa, dej tam tvrdé, jinak měkké úplně stačí. To se nám učitel nasmlal, když jedno dvě u tabule napsalo gymník, jak jsme to říkávali, místo rybník. Zároveň jsme ale také museli chodit na kurs polštiny. Ředitel si sležoval, že nám polština moc nejde.

Velice se také rozšířila kulturní práce mezi mládeží. Konaly se všelijaké slavnosti, mládež vystupovala v krojích. V průvodu na 1. Máje ve Střelíně šla vždy skupina Cechů, hlavně mládeže, v čele. Na vánoční slavnosti jednou řekl učitel Vítek, my dnes nevzpomínáme jen narozzení Kristovo, ale také Stalino-vo. Myslím, že cítil trochu odpor věřících.

Sborová práce křesťanská se také rozšířila. Přešlo se úplně na český jazyk jak slovem tak zpěvem. Oprášili jsme zpěvníky našich dědů a babiček. Br. kazatel Vítvar si překládal kázání z němčiny. Pomáhal si, jak to šlo. Když uváděl příklad, jak dosáhnout vrchohu, ten musí na kolenu jako německy Kniholiz, český výraz pro to neznal, tak to přeložil "Koleni rošit". Vyučoval konfirmandy a také je konfirmoval, křtil, oddával a vysluhoval svátosti. Dal se dohromady velký pěvecký sbor, samá mládež, z těch starších zpěváku, pokud si pamatují, tam zpívali jen Knork V. a Ch. Braňová. Pamatují, jak jednou na velikonoce zpívali na kruhčiče. Kde Ježíš mňj křižován byl. Mímo bohoslužeb zase někteří scházeli k hodince, většínou u Cerných pod školou. Po okrese ještě zůstaly skupinky evangeliků německých. Církevní správa ve Vraňavě se jim snažila pomoci a pověřila br. Knorka V. laickým kazatelem, vyslavila mu písemně potvrzení, ve kterém žádala třídu, aby nebylo bráněno v této službě, ale pomáháno. Pamatují na tu službu, ale nevím, jak se do těch míst

dosíval, třeba do Praus. Byl vždy celou nedělí prýc. Vyprávěl, jak jednou přišla rodina s dítětem ke křtu. Co teď? Byl v tom utvrzen, že se jim nemá bránit a dítě pokřtí. Kde se asi nachází ten člověk dnes? Bůh to ví!

V roce 1949 bylo vzpomenu to 200. výročí založení obce. Málo si z toho pamatují. Kostel byl skromně vyzdoben, z kázání nic nepamatují. Odpoledne byla slavnost na kopci. Myslím, že byl přítomen český konzul z Katovic. Pak byla volnější zábava.

Ještě zbývá něco říci o tom, jak jsme se živil. V Polsku nevedli systém potravinových lístků. Kraj byl zemědělský, průmyslu málo, kamenolom, truhlářství. Ve Střelíně byl nebo ještě je cukrovar. Někdo myslel: odešit Němci, s cukrovarem je konec, ale právě naopak. Poláci ho rozšířili. Nabádali také nás, drobné zemědělce, k pěstování cukrovky. Byla uzavřena smlouva, dodáno osení a umělé hnojivo a přišli bili cukr. Už když se řepa zasetá, byla dána první záloha cukru. Bylo s tím práce, ale když přálo počasí, někdo vypěstoval i na Cikaberku cukrovku. Už odedávna se varil téměř ve všech domácnostech z cukrovky sirup. Kdo neměl svoji řepu, tak si koupil nebo obstaral. Každý měl v domě nebo si půjčil lis, řepa se očistila, nakrájela, uvařila, vylišovala a šťáva se vařila v kotli, až zhoustla a zhměkla. "Lyance pečene, siroben mazané, ty já nám rád". Zemědělství ale všechny neuvěřilo a také bylo málo, kteří měli stále zaměstnání. Chodilo se, jak se dnes říká, na brigádu. Sezónní a nárazové práce. Vozili nás na statky, dobývat brambory, řepu, mlátit obilí, trhat hrách. Všude společně s polskými spolehobčany. Ve měsíckém mlýně pracovala skupina lidí, chodili jsme do lesa dělat všelijaké práce nebo pracovali u sedláků z okolních vesnic.

Peněz jsme moc neviděli, více v

naturálických. Byli jsme spokojeni a radostni. Zůstat to tak nemohlo, v červnu roku 1950 jsme se vysťahovali, už jako jednotlivá rodina do Cech. Tam začal v mnoha směrech jiný život. Ten hlavní byl duchovní, evangelický sbor a skupina křesťanské mládeže. Našemu Otci díky za jeho vedení a pomoc a životu naději.

K historii Velkého Tábora a Čermína (Ing. Rudolf J. Moses z Tachova a MUDr. Karel Moses ze Sokolova)

Tábor byl původně pojmenován na počest pruského krále, který umožnil založení této české kolonie Velký Bedřichův Tábor. Ze všech českých kolonií po roce 1742 je úředně nejstarší. Zakladací listina je datována k 24.2.1749. Královská listina pro Husinec byla podepsána 20.5.1749 a pak teprve pro další kolonie. Název obce Tábor se stal pro mnohé z generace pozdějších navrátilců matoucí. Hovořili o tom, že jejich předkové odešli z Cech z města Tábora a okolí, což neodpovídá skutečnosti.

Tábor byl založen na pustém výsovišti v lesích. Přes těžké podmínky a neúrodnou půdu brzy byl zaplněn a tak docházelo k založení Malého Tábora (1752) v sousedství původně navržený název Žitka se neujal, běžně se používalo názvu Tábůrek). V roce 1763 dostali Češi z Tábora z důvodu pokračujícího přílivu osídlenců zpusťou ves Čermín o 60 dílech půdy. Obnova Čermína postupovala ovšem velmi pomalu, důvodem byla jednak málo úrodná půda stejně jako na Tábore, ale také více než trojnásobné poplatky, které se jim poděřtilo vyrovnat teprve po 100 letech. Zajímavý je údaj z roku 1796, kdy ve Velkém Tábore bylo 56 obhospodařovaných míst s 305 obyvateli, v Malém Tábore 16 míst (66 obyvatel) a v Čermíně teprve 18 obhospodařovaných míst se 129 obyvateli. Celkem tedy po

necelých 50 letech trvání kolonie zde zilo 500 českých osadníků. Postupem doby počet obyvatel v Cermíně převyšil Tábora. V roce 1845 bylo v Táboře 58 domů (393 obyvatel) a v Cermíně 74 domů (448 obyvatel). Údaj z roku 1905 hovoří o 1342 obyvatelích celkem v Táboře, Cermíně a Malém Táboře, z toho 1258 bylo Cechů (94%).

Táborsko se nachází na území Velkopolska, těsně za jeho západní hranicí (asi 5 km). To mělo vliv po I. světové válce na jeho přičlenění k Polsku (předběžně v lednu 1920, definitivně v říjnu 1921 po obnovení polského státu).

Hospodářsky zůstalo táborsko za ostatními kolonemi. Ne že by se hospodáři nestarali, ale půda, písčítá a podměřená, mnoho nevyužila. Nejbližší městečko Bralin bylo bez průmyslu. O mnoho lépe na tom nebyla ani vzálenější větší sídla - Sycov, Kemno, Kobylí Hora. Čeští osadníci na táborsku zůstali převážně zemědělci. Až po umožnění uškolování se v Milenčíně, Borku, Sklárce a přemístění celé obce Tábora se situace pro některé zlepšila. Někteří, zvláště mladí, také hledali příležitost alespoň k sezónním pracem v Německu.

Tábora byl jediným emigrantskou osadou, která během své existence změnila své místo. Původní Tábora (zvaný později Starý Tábora) byl v Baldovickem lese východně od Sycova. Tvořil ostrůvek v pozemcích Birona von Kurland. Češi dostali světo času právo sběru klesit v okolních lesích tohoto pána. Za klesit bylo považováno to, co nebylo useknuto nebo uříznuto, co se dalo unést. Nezdědka se tedy stávalo, že dva či tři muži vyrazili do lesa, kde si vyhledli menší soušku a kláccem ji vytrhli i s pátezem a odnesli domů. Bylo to pak předmětem různých sportů. Táborskí se svého práva nechtěli vzdát, pána chtěl škrtáče lesa dostat pryč a zbavit je tohoto práva. Skoro dvacet let trvalo dohadování, v červnu 1870 pak

královská komise dohodou potvrdila a během roku 1876 se Tábora stěhoval na nové místo v sousedství Bralina, na lepší pozemky. Práva na "hospodářství" v lesích se vzdali.

To, že v Cermíně a Táboře v r. 1802 vznikl popud k zakoupení Zelo-Lubina (Saekna) a pak i další, je asi již dostatečně známo, i když v povědomí mnohých reemigrantů tato skutečnost ještě nedávno byla zcela vymazána. Důvody byly především hospodářské. I to svědčí o tom, že podmínky na táborsku byly obtížné. V té době ještě zdaleka nebyl Cermín obsazen (viz statistické údaje výše).

Dá se říci, že táborští Češi drží ještě jeden primát ze Slezských kolonií. Když se okolo roku 1830 vystupňoval tlak úřadů na připojení se k unii církví (zváno též uniovaná církev), táborští v čele s farářem Josefem Kacerm odmítli a nikdy k unii nepřistoupili. Zdá se, že na to byli i náležitě hrdí, patřičně to zahrnuli do svých tradic.

Táborská farmaost je o nennoho mladší než zakládací listina kolonie. Koncem roku 1749 se služby ujímá kazatel Pavel Bohuslav Kaluski, který do té doby byl činný v nedalekém Milenčíně. Ačkoliiv byl Polák, byli s ním táborští spokojeni. Po něm v roce 1758 je jmenován na táborskou faru Jan David Richter. Nebyl se sborem spokojen, přesto zde sloužil 43 let (nejdéle ze všech farářů). Nejvýraznější postavou v duchovní službě táborskému sboru byl farář Josef Kačer (povolán z Cech, z Cernilova u Hradce Králové). Působil zde v letech 1829-1871 (41 let). V zapadlém sboru se mu nedářilo prosazovat buditeleské myšlenky, zvláště ve smyslu slovanské vzájemnosti. Byl činný i literárně, udržoval kontakty s buditelii ve vlasti, na faře ve Starém Táboře přijímal k pobytu prof. J.E.Purkyně, působícího ve Vratlavii. Děti J.E.Purkyně

Českokobratrská církev evangelická, Bratrská jednota baptistů a
Občanské sdružení EXULANT

Vás všechny srdečně zvou na

K O N F E R E N C I,

kteřou společně pořádají pro připomenutí 250. výročí založení českých obcí a českých sborů v Pruském Slezsku (zejména Husinec a Velký Tábora) a návratu potomků pobělohorských exulantů do staronové vlasti. Konference se uskuteční ve dnech 11. a 12. září 1999 ve sboru Českokobratrské církve evangelické v C H E B U.

V sobotu 11. září 1999

začíná dopolední program v 9,30 hod. a bude obsahovat úvodní pobožnost, kteřou povede br. senior Lubomír Lbal, farář sboru ČCE v Chebu, přednášky br. Viléma Jirmana ze Tří Seker "Střelín do roku 1945" a br. faráře Miroslava Jelínka ze Zelova "Střelín od roku 1945 po současnost" a sborový zpěv.

V polední přestávce (od 12,00) určené pro rozhovory, setkání a občerstvení se uskuteční i krátká valná hromada sdružení EXULANT.

Do odpoledního programu, který začne ve 14,00 hod. jsou zařazeny pozdravy hostů (zástupci církví působících v Chebu, starosta města), sborový zpěv, vzpomínky a svědectví (br. Konrád Knorek, br. Richard Novák, ses. Jana Cuchalová, br. Rudolf Moses). Závěrečné bohoslužby povede br. Pavel Smetana, synodní senior ČCE. Ukončení programu předpokládáme do 16,30 hod.

Polední občerstvení bude probíhat obdobně jako při našich jiných akcích. Vezměte si prosíme, jídlo s sebou a počítejte s tím, že bude připraven čaj a káva.

Pokud potřebujete zajistit ubytování (z pátku na sobotu nebo ze soboty na neděli) můžete se do 31.8.99 přihlásit na adresu sboru ČCE (je to adresa fary i kostela) v Chebu, ul. 26. dubna 5, 350 02 Cheb.

Do sboru ČCE v Chebu se z vlakového i autobusového nádraží dostanete nejlépe pěšky, a to směrem "dolů" do centra města. Cesta trvá přibližně 10 minut.

V neděli 12. září 1999 od 8,45 hod

budou v kostele ČCE v Chebu jako součást konference bohoslužby, při kterých káže synodní senior br. Pavel Smetana.

Těšíme se na Vás všechny.

4. VALNOU HROMADU (výroční shromáždění),

kteřá se uskuteční v sobotu 11. září 1999 ve sboru ČCE v Chebu od 12,30 do 13,30 hod s tímto programem:

1. Ustavení valné hromady (prezence, volby zapisovatele a ověřovatele zápisu).
2. Zpráva o činnosti sdružení za uplynulé období.
3. Zpráva o hospodaření sdružení.
4. Zpráva revizní komise.
5. Informace o připravovaných akcích sdružení.
6. Diskuse, návrhy.
7. Usnesení valné hromady.

Podle stanov je valná hromada nejvyšším orgánem sdružení a je usnášeni schopná za jakéhokoliiv počtu přítomných. Je však možné, abyste písemně zmocnili jiné členy k zastupování. Připravte si, prosíme, podněty pro další činnost sdružení. Víáme všechny, kterým to místo konání a termín jednání umožňují.

Běh života českých emigrantů v Berlíně v 18. století

Představujeme vám novou knihu Dr.E.Šteřfkové, jejíž vydání chystáme ještě letos.

Kniha se zabývá dosud historicky nezpracovanou částí společné česko-německé historie. Když v 17. a 18. století čeští nekatolíci museli pro víru opustit svou vlasť, obrátili se mnozí z nich do Saska. V 18. století se někteří emigranti cítili i v Sasku omezoováni ve svém svědomí a proto se rozhodli odejít do Berlína. První Češi přišli do Berlína koncem listopadu 1732 v bídném stavu a ve strachu, že budou vyhnáni. Směli však zůstat. Dostalo se jim blahodárné pomoci nejen ze strany královských pruských úřadů, ale i ze strany některých německých měšťanů. K zmínění jejich velké nouze přispěli také ochotní dárci z jiných německých měst. Počet český mluvících emigrantů v příštích letech velmi rychle rostl. Přicházeli noví a noví emigranti. Více než 2000 Čechů a Moravanů našlo tak v Berlíně svůj nový domov. Osvědčili se jako plní zemědělcí, dělníci a podnikatelé. Přispěli svou prací podstatně k hospodářskému rozvoji města a jeho okolí. I když česká řeč začala po uplynutí 100 let ustupovat a po 200 letech zcela vymřela, česká emigrantská tradice zůstává v Berlíně dodnes živá (Rixdorf).

Kniha E.Šteřfkové zveřejňuje vedle historického pojednání o Česích v Berlíně (290 stran) i celou řadu životopisů (390 stran) a vytváří tak o životě českých emigrantů v Berlíně souvislý obraz.

Pro vydání knihy jsme připravili projekt do Česko-německého Fondu budoucnosti, předpokládáme náklad 1000 výtisků s prodejní cenou do 300 Kč. O vydání knihy a její distribuci vás budeme dále informovat.

jezdily na Tábor opakovaně, Josef Kačer byl na počátku éry rodiny Kačerů na tábořské faře. Po jeho smrti se službu ujímá syn Prokop (do roku 1904), od roku 1919 až do reemigrace Čechů z Táborska zde působí Prokopův syn Natanael (od roku 1941 zároveň superintendantem v Poznani).

Zajímavé je sledovat také vývoj školy. Zdá se, že v prvních dobách drželi nad Táborem svým způsobem patronát Češi v Berlíně. První učitel Jan Pražák odhodl přišel. Když na nějaký čas po něm zůstalo učitelské místo neobsazené, napomínali berlínští tábořské, aby nezanedbávali výchovu dětí. I další učitel Vtba byl z Berlína, působil v Tábore do r.1771. V Cermíně byla postavena škola v roce 1834, na Malém Táboře 1889. Rada učitelů pocházela z Husince, mimo jiné i učitel Kačer v Cermíně, který zde působil za faráře Josefa Kačera.

První kostel tábořské farnosti, postavený na Starém Táboře, byl ještě celý ze dřeva. První bohoslužby se zde konaly v červenci 1775. V roce 1787 dostali tábořští od husineckých varhany. Na novém místě si postavili již kostel zděný (řežné, neomítnuté zdívko), zasvěcen byl v listopadu 1885. Od roku 1886 se již nesmělo pohřbívat ve Starém Táboře s podmnínkou, že hřbitov se nesmí udržovat a musí zarůst lesem. Současně si cermínští založili vlastní hřbitov. V Cermíně se se stavbou kostela uvažovalo, k realizaci však nedošlo. Jednak pro válečné časy, jednak proto, že v této obci se rozvíjela práce baptistická a byl zde ustaven v roce 1922 baptistický sbor, jehož členové si vytavěli svoji modlitebnu. Kostel v Táboře je nyní využíván katolickou církví (cily-bí mu původní špicová střecha), modlitebna v Cermíně je doboje udržovaná, používaná jako katolická kaple.

Na tábořsku se časem prosadily do značné míry německé vlivy (patrně

i na jménech tam narozených dětí zvláště z meziválečné doby). Většina obyvatel mluvila vcelku běžně třemi jazyky: český, německy i polsky. Německého vlivu nezůstala ušetřena ani rodina vnučka budišelského faráře Josefa Kačera. Vnuč Natanael nakonec odešel do Německa, stejně tak řada jiných.

Po celá léta bylo tábořsko jen ojedinelé navštěvováno původními českými obyvateli, neměli zde již žádnou osobní rodinné vazby. Po 2. světové válce došlo ke kompletní reemigraci. Zbylo jen několik polských rodin a jednotlivých žen, které se přivádaly.

Výtěžek naší sbírky na lustr v zelovském kostele byl již předán

V minulém věstníku jsme vyhlásili mezi našimi členy a příznivci sbírku, jejíž výnos je určen na elektrický lustr v zelovském kostele. Výtěžek sbírky přesáhl již 45 tis. Kč, přispělo do ní více než 120 dárců. Výbor našeho sdružení se rozhodl, že zelovskému sboru pro tento účel poskytneme dar ve výši 50 tis.Kč. Tato částka byla zástupcům zelovského sboru předána v hotovosti při slavnostních bohoslužbách ve Stělině. Chtěli bychom proto poděkovat vám všem, kteří jste na tuto sbírku přispěli (výše darů se pohybovala od 50 Kč až do 4.000 Kč, přispělo více než 120 dárců), její celkový výnos je i pro nás milým překvapením a svědčí nejen o vztahu ke společné minulosti, ale i o dávnosti a odevřenosti.

Katalog Včera, dnes a ... je již vydán a můžete ho mít i vy.

Milovníky a pamětníky Zelova jistě zaujme kniha Včera, dnes a ..., (život, dějiny i současnost českých bratří v Zelově), která vyšla letos na jaře v polštině. Je to soubor dvaceti příspěvků, uvedených M.Jelínkem,

Z. Trandou, K. Štindlem (český velvyslanec v Polsku) a dopisem prezidenta V. Havla. Přibližně první polovina knihy se týká minulosti, druhá již přítomnosti. Kniha mj. pínáší i zasvěcenou informaci o zellovském archivu, evangelickém hřbitově a budovaném muzeu. Je vytištěna na křídovém papíře s řadou velice pěkných, převážně barevných, fotografií a obrázků.

Prodejní cena knihy (vyšlo 2000 výtisků) je 35 zlotých (u nás 350,- Kč). Zakoupit ji bude možné při konferenci v Chebu, sružení Exulant nabízí zájemcům její zprošředkování (na základě objednávky) za 390,- Kč (včetně balného a poštovného). Zájemci pišíte na adresu sružení, mějte však trpělivost.

Napříč jazyky a kulturami navzdory exili, zájezd ze Zdobunova

Jak jsme již posledně informovali, připravovalo naše sružení se spolupráci s několika sbory BJB pozvání a organizační zajištění zájezdu ze Zdobunova. Zájezd se uskutečnil v letošním našem velikonocním týdnu a zprávu o něm připravil br. Dobroslav Stehlík. Jeho článěk má stejný název jako projekt sružení, v rámci kterého se zájezd uskutečnil a který má sřbenou určitou finanční podporu od Ministerstva kultury ČR. Připomínáme, že Zdobunov patří do Volynské oblasti a leží asi 20 km na jih od města Rivne (Rovno).

Zanedlouho uplynou dva roky od doby, kdy se uskutečnil zájezd sružení Exulant do Zdobunova a na další místa na Ukrajině. Během chvíli strávených s našimi hostiteli jsme se stali blízkými. Z úst mnoha účastníků zájezdu se tehdy ozvalo pozvání k nám, do České republiky. Letos bylo pozvání přijato. Ve velikonocním období přijel do ČR na pozvání sružení Exulant a ve spolupráci s několika sbory BJB baptistický pěvecký sbor ze Zdobunova i se svým

kazatelem bratrem Alexandrem Grigoriem (většinou Nazarukem a jeho manželkou Ninou). Zpočátku si Zdobunovští troufali přijet jen dvěma až třemi auty a jen na Ostravsko. Po delším váhání přijali širší pozvání. Zdobunovský sbor musel některým finančně pomoci i s vystavením pasu.

Přijeli. Třicet pět dospělých a dvě děti kromě řidičů. Prakticky všichni i polehne již byli v Ostravě. To znamená, že cestovali bez problémů. Večer se podíleli písněmi i slovem na společném shromáždění. Další den — na Velký pátek — sloužili v přeplněné šumperské baptistické modlitebně. Noc v šumperských a vikýřovických rodinách rychle uplynula a naše hosty čekala cesta do Litoměřic a Lovosic. Cestou se zastavili na několik hodin v Praze, kde si prohlédli některá historická místa — Staroměstské náměstí, Betlémskou kapli, orloj, Karlův most a seznámili se s polními dějinami české reformace a protireformace. Měli možnost také nahlédnout do některých kostelů. Přitom si vyzkoušeli výbornou akustiku chrámu sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí. Dvě písně k Boží slávě zde vyzněly opravdu skvěle. Večer patřili setkání s litoměřickými a lovosickými hostiteli v rodinách. K obousměrnému potěšení se zde setkali někteří známí z našeho zájezdu před dvěma lety, ale také ti, kteří se neviděli dlouhé roky. A již zde byla Velikonocní neděle. Dopolodne bylo tříhodinové shromáždění v Lovosicích, večer jen o něco kratší v Litoměřicích. Hosté měli vzorné připravený pěvecký a hudební program doplněný jasným kázáním Božío Slova i osobními svědectvími. Několik písní zpívali češky, a to s velmi dobrou výslovností. Večer však zazřili hosté i poslouchali velké překvapení. Autobus hostů odjel i se zpěvníky a notami neznámého kam. A tak hosté zpřivali z paměti. Možná poně-

kdud změnili repertoár. Program z Lovosic však neopakovali. Pán Bůh byl vvyššován a oslavován a posluchači nejen obdivovali výkon zpěváků, ale byli také osloveni zpívaným i mluveným evangeliem. Shromáždění se zúčastnili nejen místní, ale za zahraničními hosty přijeli také někteří z Liberce, Zátce, Chebu, Prahy a snad i z dalších míst. Ještě jednu noc strávili naši milí ukrajinskí hosté na Litoměřicku. Na velikonocní pondělí navštívili terezínskou pevnost. Bratr Manuševecký z lovosického sboru, dlouholetý průvodce v Terezíně, dokázal vzbudit velkou pozornost i zájem všech, takže prohlídka se poněkud protáhla. Vždyt těch otázek bylo tolik! Jaký to byl kontrast tohoto tábora smrti s velikonocním evangeliem života! Další pondělní zastavkou bylo zařízení Diakonie ČCE v Krabčicích. Vděční staří lidé i vědecký personál byli povzbuzeni jak písněmi hostů, tak jejich zájmem o toto křesťanské zařízení i jeho jednotlivé obyvatel. Z kraičké plánované návštěvy bylo zastavení téměř dvouhodinové. Z časových důvodů bylo v Praze možné již jen krátké zastavení se na Mezinárodním baptistickém teologickém semináři v Praze 6. Na Prazský Hrad byl už možný pouze pohled z jedoucího autobusu. Vždyt cílem cesty byl Suchbát nad Odrou. A již zde byla poslední noc — jako vždy v rodinách. V úterý večer pak závěrečné shromáždění v sále místního kulturního domu a po něm loučení a cesta domů na vzdálenou Ukrajinu. Ta zpáteční byla kupodivu o několik hodin kratší než k nám.

Naši hosté na všech místech sklídili obdiv. O ten jim však nešlo. Jejich cílem bylo oslatit Pána Boha. Přitom hosté s hostiteli prožili nádherné společenství navzdory rozdílným jazykovým i kulturním. Dvoje stání hranice ani historie nebyly překážkou pro obnovení starších a navazování nových přátelství.

Před nedávnem jsme dostali od bratra kazatele Nazaruka ze Zdobunova dopis, v němž vyjadřuje svou vděčnost za to, že se zájezd mohl uskutečnit. Toto poděkování, ale také i pozvání do Zdobunova patří všem vám, kteří jste se na zájezdu podíleli. Dovoľte, abych z dopisu v překladu alespoň něco málo citoval.

"Zdravím Vás jménem Pána Raduji se, že nás jeho jméno spojilo v jednu rodinu. Má jméno Předivý. Všichni jsou velice vděční a spokojeni. Řkají: "Bylo to výborné, ale bylo toho málo." Ale u nás se říká: "Dobrého po troškách." V každém sboru jsme proživali to nejvřelejší společenství. Ano, jsme bratři. Všichni zpěváci srdečně pozdravují všechny sbory, které navštívili. Celému sboru u nás o všem vyprávíme a ukazujeme fotografie. V našem sboru nás žádali, ať jim zazpíváme to, co jsme zpívali v Cechách český. Přitomto našem shromáždění byl přítomen také kazatel ze sboru v Rovně, a když uslyšel o naší službě, pozval naši skupinu, abychom sloužili také u nich. Mám za to, že Pán Bůh byl při zájezdu do České republiky oslaven."

V dopise je také pozvání a prosba, aby ti, kteří pojedou na chudobnou Ukrajinu, nepomnuli Zdobunov. "Přijede, rádi vás přijmeme."

Dovoľte, abych vám všem jménem výboru sružení Exulant také upřímně poděkoval za vaši službu lásky našim bratřím a sestřám z Ukrajiny. Nechtě jejich návštěva slouží k vašemu povzbuzení a Boží slávě. Pamatueme také na jejich rozestavenou modlitebnu, o níž nám vyprávěli a kterou jsme již rozestavěnou před dvěma lety viděli.

Synodní rada ČCE navštívila české sbory v Bohemce a Veselínovce na Ukrajině

Od Synodní rady ČCE jsme dosta-

li kopii cestovní zprávy o návštěvě českých sborů v Bohemce a Veselínovce na Ukrajině. Návštěvy ve dnech 20. až 25. května 1999 se zúčastnili P. Smetana, synodní senior, L. Roskocová, synodní kurátorka a D. Ženatý, náměstek synodního seniora. Ze zprávy uvádíme: "Jeli jsme povzbuzení a samostatně nám se dostalo povzbuzení. Vidět vyrůstat nové křesťanské společnosti není dáno příliš často. Je důležité neochabovat v kontaktech s oběma sbory. Lidé tam žijí v situaci, kterou si na dálku je těžké představit. Přesto, obětavost členů sboru je vysoká, členové ochotně věnují svou práci. Konají se i pravidelné sbírky, ovšem jejich výnos nesací ani na zaplacení plynu na vytápění sborového domu. Přišel čas, kdy my (CCE) můžeme osvědčit svou vděčnost (za dřívější výrazné pomoci nám ze strany zahraničních církví) právě tím, že budeme oba sbory na Ukrajině finančně i vysláním námi placených kazatelů podporovat".

Další zprávy a informace

Trvale se zaměřujeme na "Vyhledávání, soustředování a fotokopírování dokumentů z míst, kde žijí čeští a moravští pobělohorskí exulanti". Projekt, připravený v roce 1997, chceme opět v příštím roce obnovit (již jsme podali i přihlášku na MZV ČR). V rámci projektu pořizujeme kopie kronik, matrik a jiných písemných dokumentů o životě našich předků v exilu.

Shromáždíme tedy i nadále dokumenty zaměřené právě na vzpomínky z návratu. Děkujeme vám všem, kteří jste nám již své vzpomínky zaslali.

Informace o činnosti našeho sdružení přináší několikrát ročně Rádio Evropa 2 Diana, a to v rámci své rubriky "Stane se". Stanice vysílá z K. Vartů v pásmu VKV na kmitočtu 93,8 MHz. O kroniku Bohemky (česká osada s evangelickým českým sborem na

Ukrajně), jejíž přípravu Ing. A. Dřbal dokončil, je zatím z vaší strany velmi malý zájem. Proto jí rozmožníme pouze v několika málo výtiscích pomocí kvalitního xeroxu.

V neděli 29. srpna 1999 odpovedne (14 hod) se v **Trpístech** (kazateľská stanice sboru CCE ve Střibře) na školním fotbalovém hřišti uskutečnil shromáždění k 250. výročí našeho kostela ve Střelíně. Přijedou zpěváci a trubáci ze Tří Seker a Kynšperka, kazat bude ses. far. M. Cecháková. Všichni, kdo mohou přijet, jsou srdečně zváni.

Rozhodně tedy nezapomente:

V sobotu 11. září 1999 přijet do Chebu na naši konferenci a valnou hromadu. Není nutné se přihlašovat předem, pouze v případě, že budete potřebovat nocleh, obraťte se s důvěrou na adresu sboru uvedenou na pozvánce ve střední části tohoto věstníku.

Na to, že i nadále shromáždíme vzpomínky členů sdružení a rodokmenů podle jejich pamětníků. Vzpomínky nemusí být jen v písemné formě, uvítáme i magnetofonové záznamy. Shromážděné podklady připravujeme k vydání, aby byly k dispozici dalším zájemcům.

Pokračujeme také ve shromáždování materiálů pro budovaný archiv v Zelově. Zájem máme předně o dobové fotografie Zelova a okolí. Pokud nějaké máte a můžete je zapůjčit (do muzea bychom z nich pořídili zveřejněné kopie), zašlete je laskavě na adresu br. Vlastimila Pospíšila, Kozl 12, 602 00 Brno. Dále bychom rádi do muzea shromáždili různé předměty (obrázky, kroje, nářadí, nádobí, nábytek apod.), vše, co souviselo s životem našich předků v exilu. Můžete-li nějakým vhodným exponátem přispět, sdělte to br. Vl. Pospíšilovi, který tuo záležitost za výbor sdružení blíže sleduje a opatruje.

Informace o členství a věstníku

Podmínkou členství v našem sdružení sdělujeme není osobní "přislusnost" k exilu resp. návratu. Do svých řad zveme i "sympatizanty" zajímající se o naši činnost. K přihlášení se za člena sdružení stačí sdělit na adresu sdružení jméno a příjmení, datum narození, bydliště, příp. církevní přislusnost (sbor) a vztah k pobělohorskému exilu (např. účastník návratu, odkud, potomek, příbuzný, sympatizant apod.). Z každé přihlášky máme radost. Nově přihlášeným členům zasláme jako odpověď vždy poslední informační věstník.

Členské příspěvky ve sdružení EXULANT jsou dobrovolné, zasílají je můžete složenkou nebo přes účet, a to na adresu: Česká spořitelna a.s., Lodžská 598, Praha 8, č.ú.č.ú.: 2045154-088/0800. Zájemcům můžeme zaslat složenku s uvedeným číslem účtu sdružení, tu jsme vložíli do minulého věstníku. Všem Vám, kteří jste na činnosti sdružení přispěli, ještě jednou upřímně děkujeme.

Věstník (celkově 750 výtisků) posíláme všem členům sdružení i sympatizantům, do sboru v Zelově, do Bohemky i na jiná místa v zahraničí a dále vždy několik výtisků i do sborů CCE a BIB s větším počtem účastníků návratu a jejich potomků. Těší nás, že i Vy kontaktujete další možné zájemce, informujete je o činnosti sdružení a zvete je k účasti na ni.

Závěrem

uvádíme příspěvek **Doc. Dr. Evy Melmukové**, ve kterém se *Veritas*, historická společnost pro aktualizaci odkazu české reformace, představuje přátelům ze sdružení Exulanti.

Na jaře letošního roku jsme dostali milý dopis ze sdružení Exulanti, které jsme dříve blíž neznali a ono neznalo

nás. Dopis vybzdel k vzájemným informacím o činnosti, což jsme s radostí na naší valné hromadě v květnu přivítali.

Díky tomu, že jsme obdrželi váš Informační věstník č. 7, mohli jsme se o vás již mnoho podstatného dovědět. Nyní je tedy řada na nás, abychom se alespoň v zásadních rysech představili. Naše historická společnost byla oficiálně založena 4. dubna 1992, na sklonku existence Československa. Už první číslo jejího členského Bulletinu z jara 1993 však reflektovalo situaci vzniklou rozdělením státu a prvními kroky České republiky.

Čtujeme proto pro ilustraci i lepší pochopení našich zaměrů některá vyjádření z té doby. "Ne nadarmo a zbytečně byly v projevech k ustavení České republiky na prahu roku 1993 připomenuty opětovně kořeny našeho dějinného vývoje. Je přiznání, že ve všech pohnutých dobách zkoušek odolnosti mravnosti a etických hodnot ve společnosti se hovoří o kořenech, o tom, že bychom měli jít "ke kořenům" toho, co ve své kultuře dědíme po svých předcích. Jen málo vzdělaný jedinec, člověk lhostejný, intelektově bezvýrazný, poznamenaný konsumním způsobem života může zlehčovat povědomí tradice, která nás spojuje se všemi vývojovými a dějinnými nosnými prvky.... Česká státnost není možná bez důrazného reformacních tradic. Potlačení a zpochybnění nebo i přezírání těchto hodnot, případně rozměňování těchto hodnot v pozitivisticko-pragmatickém pojmání společenského vývoje mohlo by se stát nebezpečným ohrožením vědomí naší svébytnosti. Úkolem historie musí být proto nacházet pro náš národ kulturně svébytné místo v Evropě, nikoliv se v této Evropě ztrácet".

Byli jsme si samozřejmě vědomi toho, že takový úkol má své problémy a obtíže:

"Žádný soudný člověk jistě nemu-

sí pochybovat o tom, jak nesnadné a složité bude opravdu přiměřené vyjádření identity českého národa a tím i základu identity státního útvaru České republiky. Na mnoha stranách nechybí dobrá vůle k pokusům o takové stanovění, již v zárodku však tyto pokusy ohrožuje nebezpečí paritikalismu, stranic-
vi, černobílého vidění, nepřiměřených a nezvládnutelných citových vazeb, neschopnosti věcného, jasného a systematického myšlení a neochoty se mu učit. Zmíněné ohrožení je ještě zvýrazněno velmi zřetelným a někdy téměř dokonalým zpřetrháním vazeb k minulosti.

Dějiny našich zemí jsou zřetelněji než mnohde jinde v Evropě i dějinnami konfrontací či dialogu různých duchovních a myšlenkových směrů. Nejsou naprosto vnějšně uniformní a nelze je hodnotit jednostranně, bez všímaní jiných, třeba i opozičních proudů a jejich spravedlivého hodnocení. Vždycky, když došlo ve výkladu českých dějin ke krajnosti, mělo to nebláhé následky.

Jedna z těchto krajností je nám důvěrně známa. České dějiny vlastně začínají Belémskou kaplí, nanejvyšší tzv. předchůdcí reformace. Husité jsou Boží bojovníci bez poskvrny a vrásky včetně Braťfíků na Slovensku, reformace je pokrok proti středověkému tmaštví. Zkazení katové a vrazi pobělohorské doby jsou jedinými představiteli římsko-katolické církve v období do vzniku 1. republiky, a potom jenom touží po změně poměrů, jejich konzervatismus je vede proti všemu pokrokovému a demokraciickému. Tento černobílý pohled byl stylizován do podoby známé z minulých čtyřiceti let. "Komunisté - dědici nejlepších tradic této země", navazují bezprostředně na husity, ovšem v moderním podání, bez náboženského roucha a jeho zátěže. Husita = středověký komunist, člen Lidových milic. Evangelici jsou relativně

pokrokoví, protože bojují proti tmaštví Vatikánu. Takto zjednodušené jednostranné a věcně nesprávné přelažené pojetí natropilo obrovské škody jak vlastinnu historickému sebepochopení českých zemí, tak zbylým skutečným dědicům duchovního i obecného úsilí české reformace.

Protioblem právě uvedeného scenárního pojetí českých dějin dnes již zpravidla není primitivní archaický odpor proti "kacíři Husovi" a zlym vzbouřencům, kteří si zasloužili spravedlivý test za svoji neposlušnost svrhovaným autoritám "duchovním i světským". Dnešní nebezpečí krajnosti je mnohem nenápadnější a proto i méně posíelnutelné. Rýsuje se již toto schéma: České země jsou součástí západoevropské kultury ovlivněné především franskou říší a řády benediktinského typu. Řádný vývoj českých zemí, vrcholící dobou Karla IV., byl nešťastně narušen netrpělivými "reformátory", kteří jednali zbytečně úspěchaně, nekulturně a bez dostatečného respektování minulé tehdejší Evropy, reprezentované koncily a panovníky z Boží milosti. Z "reformátorů" se stali revolucionáři a nakonec bezuzdná soldateska, ničící kulturní hodnoty, ohrožující pokoj a diskreditující jméno českých zemí v zahraničí. Od té doby tento osten už zůstal v těle národa. Lipany sice přinesly řešení a umožnily určitý klady vývoj k toleranci, šestnácté století však znovu rozjítlo vášně, které vrcholily třicetiletou válkou, na níž se stejně krutě podíleli všichni zúčastnění. České země byly bohužel v důsledku těchto událostí postiženy, zdaleka však ne v tom rozsahu, jak se dříve tradovalo. Naopak, začíná se znovu rozvíjet kultura: architektura, malířství, hudba. Bezbožný nebo málo zbožný národ se stává zbožným národem, který si pomalu razí cestu zpět mezi dokonalejší zbožné a

kulturní národy západní a jihozápadní Evropy. Osvícenectví je dvojnásobně, ve svých důsledcích však spíše škodlivé. Naopak národní obrození jednoznačně nazazuje na tradici kultury a zbožnosti baroka. Positivní vývoj v tomto směru narušuje rostoucí liberalismus, podporovaný hřtkou zbylých evangeliků a neopodstatněná Palackého koncepce českých dějin. Těmito omyly byl poznamenan i vznik první republiky, včetně postoje jejího prezidenta T.G. Masaryka. Nutným důsledkem byl nakonec její rozpad a nastolení komunistu. Komunisté však bezděky odhalili šestí koncepcí Palackého a Masaryka, takže dnes se můžeme zvolna, ale důsledně vracet tam, odkud jsme nikdy neměli odejít: do tisícileté karolínské Evropy, předznamenané rokem 800 (Kornovace Karla Velikého). Ne poznání a obrana pravdy, ale kulturní a umělecký image je nejvyšší metou!

Krajní polohy myšlenkové houpavky nemožno vést k dobrému, naopak: většinou jsou jejich důsledkem těžko napravitelné chyby. VERITAS bude proto usilovat jak o stále přesnější rozpoznávání vlastní identity české reformace, tak o fundovaný, vážný a srozumitelný dialog. V tomto dialogu půjde především vymezení vlastní dobré světytnosti, kterou jedni k druhým máme a musíme respektovat a která by měla přispět k vzájemnému obohacení. Pokud jde o pohled do minulosti, je kromě toho ve sportných otázkách mltino hledat "padní komu padní" dvě zásadní skutečnosti, a to:

1. Unde malum, tj. pravou příčinu sledovaných událostí,
2. Přiměřenost užítých prostředků z

hlediska alespoň obecně lidského, ne-li přímo z hlediska příkladu Ježíše Krista. Hledat a nalézat takový konsensus - ne na povrchu, ale ve vší odpovědnosti a hloubce - je jedním z významných úkolů historie na prahu existence České republiky."

Z výše uvedených záměrů izdrojitů se pak začala rozvíjet další činnost Veritas. Společnost sdružuje zájemce o českou reformaci z různých církví, hlásících se k jejímu odkazu, neuzavírá se ani před prostředím necírkvním.

Během doby se některé aktivity staly pravidelnými a v této úvodní zprávě je tedy alespoň vyjmenujeme: na našich valných hromadách v Praze také na našich setkáních učitelů a zájemců o dějepis, občanskou nauku a češtinu (konají se pravidelně dvakrát ročně v Parubíci) zachycujeme tématické přednášky a diskuse, o nichž přinášíme zprávy v našich členských Bulletinech (je jich prozatím 7) a nově též v Hlasu Střediska české reformace v památkově chráněném Evangelickém tolerančním areálu ve Velké Lhotě u Dacíc (vyšila 3 čísla). Ve Velké Lhotě se konají též každoroční tematická pracovní zasedání (symposia) a již počtvrté také pracovní soustředění mladých historiků. Podílíme se rovněž na akcích typu vzpomínky na Staroněstiskou popravu z r. 1621 aj. Jsme v kontaktu s evropskými protestantskými muzei a účastníme se jejich každoročních konferencí. Těšíme se, že budeme nyní i v dalších přátelských stycích s vaším sdružením. Připomínky podnětů exulantiů pro víru i "skrytého semene" doma tvoří přece jeden celek! Praha, červenec 1999

Vydává občanské sdružení EXULANT výhradně pro potřebu svých členů.
Neprodejné. Adresa sdružení: Jungmannova 9 - Husův dům,
111 21 Praha 1 - Nové Město, Česká republika